

Qocaman təhsil ocağı

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kollecinin 100 illik tarixi yoluna qısa nəzər

İsrayil İSGƏNDƏROV,

ADPU-nun nəzdində Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kollecinin direktoru, riyaziyyat üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

Bakı Kişi Müəllimlər Seminariyası açıldı

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hökumətinin maarif, təhsil, elm və mədəniyyət sahəsində apardığı siyasətin reallaşdırıldığı təxirəsalınmaz tədbirlərin və keçirilməsi nəzərdə tutulan islahatların əsas, ən vacib istiqamətlərindən biri ölkəmizdə ali və orta ixtisas təhsili məktəbləri şəbəkəsinin qurulması, həmçinin milli müəllim kadrları yetişdirmək məqsədilə yeni darülmüəllimlərin (kişi müəllim seminariyası) və darülmüəllimlərin (qadın müəllim seminariyası) yaradılması idi.

Həmin ərəfədə Bakı Kişi Müəllimlər Seminariyası açıldı və görkəmli ziyalı Rəşid bəy Əfəndiyev müdir təyin edildi. Az sonra bu seminariyaya Qori Müəllimlər Seminariyasının məzunu Pənah Qasimov rəhbərlik etdi. O, qısa bir müddətdə müdərreslik idəyalı, demokratik fikirli pedaqoqları öz ətrafına topladı. Görkəmli və tanınmış müəllimlərdən Soltan Məcid Qənzadəni, Hüseyn Cavid, Abdulla Şaiqi, Azad bəy Əmirovu, Səməd bəy Acalovu, Əli bəy Qasımzadəni, Nuruş Şahsuvarovu, Məhəmməd Abdullayevi, Əhməd Kərədi Zəkuzadəni, Camo Cəbrayılbəyli, Qafur Rəşadi, Sultanmurad Əliyevi və başqalarını işə dəvət etdi. Seminariyada dövrün görkəmli ziyalıları - Üzeyir bəy Hacıbəyli və Müslüm Maqomayev də dərslər deyirdilər.

İlk doqquz məzun

Bu səriştəli, güclü kollektivin köməyi ilə məktəbdə nümunəvi nizam-intizam yarandı və təlim-tərbiyə işlərinin səmərəsi yüksəldi. Tezliklə nümunəvi maarif ocağı kimi məktəbin şöhrəti qonşu respublikalara da yayıldı. Yüksək keyfiyyətli pedaqoji kadrlar hazırlamaq məqsədilə tələbələr bilik və hazırlıq səviyyəsi Pənah Qasimovun sədrliyi ilə işləyən xüsusi komissiya tərəfindən yoxlandı. Komissiya məktəbdəki 90-a qədər tələbədə yalnız 40 nəfərini təhsilini davam etdirməyə layiq gördü. Həmin 40 nəfərdən dördüncü kursda cəmi 9 tələbə qaldı ki, onlar da 1922/1923-cü buraxılış ilində məktəbin ilk məzunları oldular.

Respublikamızın tanınmış alimlərindən Mirəli Axundov, Məhəmməd Şıxlı, AMEA-nın Əlyazmaları Fondunda baş elmi işçi vəzifəsində işləmiş şair Fazil Seyidov, uzun müddət Gəncə Şəhər Maarif Şöbəsinin müdiri olmuş, şəxsiyyətə pərəstiş dövrünün qurbanlarından biri Allahverdi Namazov, Bəkir Əfəndiyev və başqaları məktəbin ilk məzunları oldular. Həmin 9 məzun təyinatla Zaqatala, Cavanşir (Cəbrayıl) və Şuşa qəzalarına göndərildi.

Məktəbi ikinci buraxılışda 24, üçüncü buraxılışda 28, dördüncü buraxılışda 56 gənc bitirdi. Onlardan biri Türkiyəyə (Orta Asiya), ikisi Dağıstana, qalanları isə Azərbaycanın qəzalarına işləməyə getdilər.

Bakıda qadın seminariyası yaradıldı

1920-ci ildə Bakıda köhnə Marinskaya Qız Gimnaziyasının binasında (Filarmoniya ilə üzübüz binada) ilk Darülmüəllimat (Qadın seminariyası) yaradıldı. Mədinə xanım Qıyasbəyli darülmüəllimata müdir, Gövhər Xanım Qayıbova isə tədris hissəsi üzrə müavin təyin olundular. O dövrün qabaqcıl pedaqoqlarından Hüseyn Cavid, Üzeyir Hacıbəyli,

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hökumətinin yarandığı ilk illərdə ölkəmizdə orta ixtisas təhsilinin yenidən qurulmasına birinci növbədə milli müəllim kadrlarının hazırlanması ilə başlandı. Çünki ümumtəhsil məktəbləri şəbəkəsinin sürətlə genişlənməsi, təhsilə cəlb olunan şagirdlərin sayının artması genişmiqyaslı milli müəllim kadrlarının hazırlanmasını tələb edirdi. Azərbaycan dilində dərslər deməyi bacaran müəllimlərə böyük ehtiyac var idi.

Abdulla Şaiqi, Azad bəy Əmirov, Atababa Musaxanlı, Məhəmməd Abdullayev, Səlimə Yaqubova, Şəfiqə Əfəndizadə, Xədicə Ağayeva, Sara Xuramoviç, Zəhra Şahtaxtinskaya, Sara Talışinskaya, Reyhan Topçubaşova, Nəimə Qaziyeva və başqaları Darülmüəllimatda pedaqoji və ictimai iş apardılar. Bu nümunəvi pedaqoji məktəbdə 120 qızın öz ana dilində təhsil alması Azərbaycan qadının həyatında böyük mədəni inqilab idi.

Qısa bir vaxtda məktəbin şöhrəti bütün Cənubi Qafqaza, Dağıstana, Orta Asiyaya yayıldı. Darülmüəllimatın 1925-ci ildəki birinci buraxılışında 16 tələbə qız vəsiqə alaraq ilk dəfə orta pedaqoji təhsillə müəllimlik fəaliyyətinə başladı. 1926-cı il buraxılışında 40 qız müəllimlik vəsiqəsi aldı. Bu qızlardan 23 -ü sonradan ali təhsil almış, 16 nəfəri orden və

Kollec 1919-cu ildən indiyə kimi müxtəlif adlarla fəaliyyət göstərmişdir:

- * 1919-1920-ci illərdə - Bakı Kişi Müəllimləri Seminariyası;
- * 1920-1925-ci illərdə - Bakı Qadın Müəllimləri Seminariyası;
- * 1925-1926-cı illərdə - Bakı Müttəhid (Birləşmiş) Müəllimlər Seminariyası;
- * 1926-1930-cu illərdə - Azərbaycan Mərkəzi Beynəlmiləl Pedaqoji Texnikumu;
- * 1936-1938-ci illərdə - M.Ə.Sabir adına Mərkəzi Beynəlmiləl Texnikumu;
- * 1938-1963-cü illərdə - M.Ə.Sabir adına Rus Pedaqoji Məktəbi;
- * 1968-ci ildən - M.Ə.Sabir adına Bakı Pedaqoji Məktəbi;
- * 1991-ci ilin dekabrından - M.Ə.Sabir adına Bakı Pedaqoji Texnikumu;
- * 23 dekabr 1999-cu ildən - M.Ə.Sabir adına Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kolleci;
- * 13 iyun 2000-ci ildən - Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kolleci.

medallarla təltif olunmuş, 5-nə əməkdar müəllim adı verilmişdi.

Darülmüəllimatı qurtaran qızlardan Şəfiqə Qıyasbəyli, Ümidə Qafarzadə, Gövhər Seyidova, Ünsiyyə Rüstəmzadə, Mirvarid Dilbazi, Dürrə Zeynalova və başqaları Azərbaycan xalqının maariflənməsi və mədəni inkişafı sahəsində geniş fəaliyyəti, yüksək və nəəcib xidmətləri ilə fərqlənmişlər.

İki təhsil ocağı birləşdirildi

1926-cı ilin sentyabrından Maarif komissarının sərəncamı ilə iki məşhur təhsil ocağı - darülmüəllimin (oğlanlar üçün) və darülmüəllimat (qızlar üçün) birləşdirilərək Bakı Müttəhid (Birləşmiş) Pedaqoji Texnikumu kimi fəaliyyət göstərdi. Texnikum tezliklə respublikanın təhsil ocaqları arasında əhəmiyyətli yer tutdu. Pənah Qasimov birləşmiş məktəbin direktoru, Camo Cəbrayılbəyli tədris işləri üzrə direktor müavini təyin olundu.

Həmin məktəbin ilk məzunlarından olan Cəfər Rəmzi o illərlə bağlı xatirələrini "Ədəbiyyat qəzeti"nin 1994-cü il 23 dekabr sayında belə yada salır: "Qapımızda gözətçi vardı. Həftədə 2 gün oradan çıxmağa icazə verirdi: şənbə günü dərslər sonra və cümə günü istəyənlər ailələri ilə görüşə bilirdi. Hər dəfə bir müəllim bizi kinoya və teatra aparardı. Məktəbimizdə intizam dedikcə möhkəm idi. Məktəblər birləşəndə mən onuncuda (son sinifdə) idim. Sinifimizdə 36 uşaq vardı. Əksəriyyəti qızlar idi. Bu təhsil ocağı ilk vaxtlar ibtidai sinif müəllimləri, məktəbəqədər tərbiyə müəssisələri üçün tərbiyəçilər hazırlayırdı.

1927-ci il iyun ayında birləşmiş məktəbin birinci buraxılışı oldu. Bu münasibətlə 25 may 1927-ci ildə "Gənc maarifçi" adlı xüsusi bir qəzet çap olundu. Qəzetdə Mərkəzi İcraiyyə

Komitəsinin sədri Səməd ağa Ağamalıoğlu və Xalq Maarif komissarının təbrikləri də var idi. Yüz beş nəfər məzunun rayonlar üzrə siyahısı verilmişdi. Maraqlıdır ki, məktəbi Bakıdan 5 (3 oğlan, 2 qız), Qazaxdan 22 nəfər (çoğu qız) tamamladı...".

Xalq şairi Mirvarid Dilbazi o illəri xatırlayaraq yazırdı: "Müəllimlərimiz namuslu, vüqarlı, qeyrət məktəbi bitirmiş ziyalı vətənpərvərlər idilər. Burada hər şey şagirdin istedadı ilə ölçülürdü. Odur ki, o illərdə qız və oğlan seminarialarında oxuyanlar arasında çoxlu istedadlar yetişdi".

Məktəbi bitirənlərin əksəriyyəti şəxsiyyət-pərəstiş dövründə güllələndi və ya həbs düşərgələrində, sürgünlərdə ömürlərini başa vurdu. Cəfər Rəmzi özü də o dövrün qurbanlarından olmuş, ömrünün 21 il iki ayını zindarlarda, həbs düşərgələrində keçirmişdi.

Nəhayət, adı yaddaşlarımızda daha çox Mirzə Ələkbər Sabir adına Bakı Pedaqoji Texnikumu kimi hifz olunan bu təhsil ocağı 1919-cu ildə Bakı Kişi Müəllimləri Seminariyası kimi fəaliyyətə başlasa da, müxtəlif zamanlarda öz adı dəyişsə də, bu gün həyata keçirdiyi ali və şəərəfli missiya qətiyyətlə dəyişməyib. 1999-cu ilin dekabrından Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kolleci kimi fəaliyyət göstərən təhsil müəssisəsində hazırda əyani və qiyabi şöbələr üzrə dörd mindən artıq tələbə təhsil alır.

Kollecə hansı ixtisaslar üzrə mütəxəssislər hazırlanır?

Rəhbərlik etdiyim kollecə "Məktəbəqədər təhsildə korreksiyaedici təlim", "İbtidai sinif müəllimliyi", "Məktəbəqədər təlim və tərbiyə", "Peşə təlimi", "Texnologiya müəllimliyi", "Fiziki tərbiyə müəllimliyi", "Ailə və ev təhsili", "Təsviri incəsənət müəllimliyi" ixtisasları üzrə mütəxəssislər hazırlanır. Kollecın 269 nəfərlik müəllim heyətində fəlsəfə doktor-

43 kollec arasında birinci

Pedaqoji Kollec mektebgushesi.az saytının 43 kollec arasında keçirdiyi və on doqquz mindən artıq respondentin iştirak etdiyi "Hansı kollecə yay imtahan sessiyası şəffaf keçirilir?" mövzusunda virtual sorğuda 2 il ardıcıl olaraq qalib gəlir.

Cari ilin nəticələrinə görə, Pedaqoji Kollecin ibtidai sinif müəllimliyi ixtisasını bitirən 2 məzunumuz MİQ imtahanlarında 58 bal (maksimum göstərici 60 baldır), 5 nəfər 50 baldan çox, 8 nəfər 40-50 bal arasında keyfiyyət nəticəsi göstərmişdir. Texnologiya müəllimliyi ixtisası üzrə 55 balla bir məzunumuz respublika ikincisi olub, sözügedən ixtisas üzrə 8 nəfər isə 40-50 bal arası toplayıb. Yəni həmin imtahanlarda fiziki tərbiyə müəllimliyi üzrə 2 məzunumuz 40-50, təsviri incəsənət müəllimliyi üzrə 7 nəfər 36-40 bal arası nəticə ilə fərqlənib. Bu yüksək rəqəmlər sadəcə statistika deyil, kollecın tədris keyfiyyətinin əyani göstəricisidir.

Yaranışının 100 illiyi ərəzində Azərbaycanda xalqın maariflənməsi istiqamətində əvəz edilməz rol oynayan Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kolleci hər zaman öz şöhrətinin zirvəsində dayanaraq təhsil islahatlarını uğurla tətbiq edən yüksək səviyyəli təhsil ocağı kimi fəaliyyət göstərir. Qocaman təhsil ocağı fəaliyyət göstərdiyi illər ərəzində on minlərlə müəllim yetişdirmişdir. Kollec bu gün də öz tarixi missiyasını uğurla həyata keçirərək ölkənin ümumtəhsil məktəbləri üçün müasir təhsil texnologiyalarına yiyələnmiş müəllimlər hazırlayır.

Təlim-tərbiyə işinin təşkili

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kollecinin təlim-tərbiyə işinin təşkili, tədris prosesində kollecın müəllim və tələbə heyətinin həyata keçirdiyi elmi-kütləvi, mədəni tədbirlər, tədris metodiki materiallar, kütləvi informasiya vasitələrində dərc olunmuş, kollecın fəaliyyətini işıqlandıran yazılardan nümunələrinin hazırlanması, gənc müəllimlərə işin təşkili, müəllim və tələbələr üçün "açıq dərslər" icmaları və bədi-i yaradıcılıq nümunələri geniş vüsət almışdır.

Orta ixtisas təhsil müəssisələri sırasında öz tarixi əhəmiyyəti ilə idarəçilik sahəsində demokratikliyi, tədris prosesinin təşkilində tətbiq olunan metodların müasirliyi və ənənələri ilə seçilən Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kolleci tədris işinin təşkilində olduğu kimi ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin irsinin öyrənilməsi və gənclər arasında təbliği sahəsində də tədbirlərin mərkəzinə çevrilmişdir. Belə ki, kollecə Azərbaycan dövlətinin müstəqilliyi, onun qorunub saxlanması sahəsində ümummilli liderimizin çoxşaxəli fəaliyyəti, Heydər Əliyev şəxsiyyətinin keçdiyi maraqlı həyat yolu illər boyudur ki, sistemli şəkildə istər tədris, istərsə də tərbiyə prosesində tələbə gənclərə öyrədilir və aslanılır.

Əksəriyyəti qızlardan ibarət olan bu qocaman təhsil ocağında tələbələr estetik tərbiyə-

sinə xüsusi diqqət yetirilir. Daha doğrusu, gün ərəzində görülən bütün işlərin əsas özünü estetik tərbiyə məsələləri təşkil edir.

Estetik tərbiyənin təsiri ilə gənclərin idrak qabiliyyəti, təfəkkürü inkişaf edir, təbiətdə, cəmiyyətdə, ictimai münasibətlərdəki gözəlliyi duymaq və qavramaq qabiliyyəti formalaşır, onların mədəni aləmi zənginləşir, estetik zövqü cıllanır. Bütün bunlar gələcəkdə gənclərə həyatı, fəaliyyətini sağlam və normal zövq əsasında qurmağa kömək edir.

Ayrı-ayrı fənn dərnəkləri ilə yanaşı, burada fəaliyyət göstərən bədi-öz fəaliyyət, xalq rəqsləri ansamblı, tətbiqi rəsm, dram dərnəyi tələbələr arasında vaxtın səmərəli keçməsinə təmin etməklə, onların estetik tərbiyəsini inkişaf etdirir.

Kollecın müəllimləri Dövlət Proqramları və Təhsil Nazirliyinin layihələri çərçivəsində yerinə yetirilən bir sıra tədbirlərdə, seminar və treninqlərdə yaxından iştirak edirlər.

Məzunlar ali məktəblərdə təhsillərini davam etdirirlər

Pedaqoji Kollecin müəllim kollektivi ölkədə gedən təhsil islahatlarının həyata keçirilməsində fəal iştirak etmiş, yüksək peşəkarlıq, tədqiqatçılıq nümayiş etdirərək pedaqoji ictimaiyyətə bir daha belə bir həqiqəti sübut etmişlər ki, ölkəmizin gələcəyi müəllimlərin peşə hazırlığı səviyyəsinə asılıdır.

Bu gün ölkənin hansı bölgəsinə nəzər salsaq Pedaqoji Kollecin məzunlarına rast gəlmək mümkündür. Onlar içərisində gənc nəslin təlim-tərbiyəsində böyük rol oynayan müəllimlər, elm və mədəniyyət sahələrində fəaliyyət göstərən, dövlət qulluğunda çalışan, rəhbər vəziyyətdə işləyən ziyalıları, görkəmli insanlar az deyildir.

Kollecın məzunları bir sıra ali məktəblərə qəbul olaraq təhsillərini davam etdirirlər.

Kollecın tələbələri pedaqoji təcürbədə də özünü doğrultmuş ənənələrdən, müasir təlim texnologiyalarından, tədris təşkilində müxtəlif innovasiyalardan, informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından istifadə edirlər. Belə ki, bu dərslərdən ən azı bir necə yeni əyanilik nümayiş etdirilir, yaxud proqram materialı mütləq başqa fənn üzrə qazanılmış bilik və bacarıqlara əsaslanaraq həmin məlumatla əlaqələndirilmiş şəkildə keçirilir, tələbələr fəallığı tam təmin olunur.

Kollecə zəruri avadanlıqlarla, zəngin kitabxana ilə təmin edilmiş mərkəzin fəaliyyəti nəticəsində təhsil sahəsində innovativ texnologiyaların tətbiqi üzrə keçirilən xüsusi kursların daha səmərəli təşkilinə imkan yaranmış, bu proqramla işləyən siniflərdə pedaqoji təcürbə keçən tələbələrə göstərilən köməyin keyfiyyəti xeyli yüksəlmişdir.

Bu gün zəngin ənənələrlə əsaslanan Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kolleci bundan sonra da öz fəaliyyəti dövründə daim yenilənərək ölkə təhsilinin çağdaş inkişaf mərhələsində özünəməxsus yer tutacaqdır.